

ФІНАНСОВІ ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сумський національний аграрний університет

Анотація: У статті було досліджено значення фінансових індикаторів та мультифакторних моделей у процесі оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Визначено основні виклики, серед яких високий рівень невизначеності, обмеженість доступних даних та складність прогнозування фінансових результатів. Запропоновано застосування сучасних методів, що сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та забезпечують довгострокову фінансову стабільність підприємств.

Ключові слова: інновації; інвестиції; інноваційно-інвестиційна діяльність; оцінка ефективності; підприємства.

Abstract: The article investigates the importance of financial indicators and multifactor models in the process of assessing the efficiency of innovation and investment activities of enterprises. The main challenges are identified, including a high level of uncertainty, limited available data and the complexity of forecasting financial results. The use of modern methods that facilitate the adoption of sound management decisions and ensure the long-term financial stability of enterprises is proposed.

Keywords: innovations; investments; innovation and investment activity; efficiency assessment; enterprises.

У сучасних умовах глобальної конкуренції ефективне управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств набуває особливої актуальності. Інновації та інвестиції є ключовими факторами зростання, що визначають конкурентоспроможність компаній. Проте їхнє впровадження не гарантує очікуваних результатів без належної оцінки ефективності. Важливим є не лише процес реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності, а й розуміння її фінансових наслідків.

Фінансова оцінка цих процесів охоплює аналіз рентабельності, оцінку ризиків та управління фінансовими потоками. Важливу роль відіграють облік, аналіз та фінансовий контроль, що забезпечують об'єктивну оцінку інвестиційної політики підприємства. Це дозволяє виявляти проблемні аспекти та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Наголосимо, що інноваційно-інвестиційна діяльність охоплює заходи, спрямовані на створення та впровадження нових технологій, продуктів чи управлінських рішень. Вона сприяє підвищенню продуктивності та розширенню ринкових можливостей, але супроводжується фінансовими ризиками, що зумовлює необхідність її оцінки. В управлінні інноваційно-інвестиційною діяльністю об'єктами виступають інновації та пов'язані з ними інвестиції, а також відносини, які виникають в процесі їх реалізації та взаємодії [1, с. 42].

Науковці виділяють кілька підходів до оцінки ефективності інновацій та інвестицій. Фінансові методи базуються на аналізі грошових потоків та прибутковості з використанням показників NPV, IRR, PP, EVA. Окрім них, важливі нефінансові критерії, такі як: вплив на конкурентні позиції, рівень задоволеності споживачів та зміни в організаційній структурі. Комплексний підхід дозволяє отримати об'єктивну картину ефективності.

Ключову роль у цьому процесі відіграють облік, аналіз та фінансовий контроль. Зазначимо, що облік забезпечує систематизацію даних про інноваційно-інвестиційну діяльність, фінансовий аналіз дозволяє оцінювати ефективність вкладень, а контроль допомагає мінімізувати ризики та забезпечувати стратегічну узгодженість рішень. Таким чином, фінансова оцінка інноваційно-інвестиційної діяльності є важливим інструментом стратегічного управління. Її результати дозволяють обґрунтовувати інвестиційні рішення, оптимізувати фінансові ресурси та сприяти довгостроковій стабільності підприємств.

Слід наголосити, що оцінка ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств є важливим етапом прийняття управлінських рішень, оскільки дозволяє визначити, наскільки доцільним є впровадження інновацій та вкладення коштів у розвиток. Для цього використовуються фінансові індикатори, які дають змогу оцінити прибутковість, ліквідність, фінансову стабільність і ризики інвестування.

Одним із ключових методів є аналіз фінансових коефіцієнтів, які дають змогу оцінити інноваційно-інвестиційну активність підприємств. Найпоширенішими є показники рентабельності, зокрема рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE). Ці «показники рентабельності є ефективним інструментом управління, який може бути корисним для планування майбутньої діяльності та інтерпретації результатів фінансової діяльності в процесі прийняття» [2, с. 121]. Важливу роль відіграє коефіцієнт рентабельності інвестицій (ROI), який визначає віддачу на вкладений капітал та допомагає оцінити фінансову доцільність інвестування в інноваційні проекти. Крім цього, аналізуються показники фінансової стійкості, такі як співвідношення власного та позикового капіталу, що дозволяють оцінити рівень ризиків і залежність підприємства від зовнішнього фінансування. Проте аналіз окремих фінансових коефіцієнтів не завжди дає повну картину ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Для отримання глибшого розуміння використовуються мультифакторні моделі оцінки результативності інвестицій, які враховують комплексні взаємозв'язки між фінансовими показниками та зовнішніми факторами. Однією з найбільш поширених моделей є економічна додана вартість (EVA), яка дозволяє оцінити реальну прибутковість підприємства з урахуванням вартості залученого капіталу. Також активно застосовується модель дисконтованих грошових потоків (DCF), що дає змогу визначити майбутню вартість інноваційного проекту, беручи до уваги фактор часу та ризики.

Використання фінансових індикаторів та мультифакторних моделей оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності дозволяє підприємствам не лише аналізувати минулі результати, а й прогнозувати перспективи розвитку. Комплексний підхід до оцінки допомагає виявляти слабкі місця в управлінні інвестиціями, знижувати фінансові ризики та формувати ефективні стратегії для забезпечення сталого економічного зростання.

Фінансовий аналіз інноваційної діяльності підприємств є складним процесом, що стикається з низкою проблем та викликів. Одна з основних труднощів полягає у високому рівні невизначеності, що супроводжує інноваційні проекти. На відміну від традиційних інвестицій, оцінка ефективності інновацій передбачає врахування таких чинників, як технологічні ризики, нестабільність ринку та труднощі з прогнозуванням майбутніх фінансових потоків. Це значно ускладнює застосування стандартних фінансових методів, зокрема розрахунку показників NPV чи IRR, які базуються на передбачуваних доходах.

Ще однією проблемою є обмеженість доступних даних. Оцінка інноваційної діяльності часто потребує використання не лише фінансових показників, а й нефінансових критеріїв, таких як рівень впливу на конкурентне середовище, ступінь адаптації ринку до нових технологій та можливості подальшої комерціалізації. Проте зібрати точну та повну інформацію для таких оцінок буває складно, особливо якщо інновація є унікальною або ще не має аналогів на ринку.

Для мінімізації зазначених проблем і підвищення ефективності управлінських рішень у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності застосовуються сучасні фінансові інструменти та методи аналізу. Одним із ключових підходів є використання сценарного аналізу, що дозволяє оцінити кілька можливих варіантів розвитку подій з урахуванням ризиків та невизначеності. Цей метод дає змогу прогнозувати фінансові наслідки різних стратегій та адаптувати управлінські рішення відповідно до змін у зовнішньому середовищі.

Крім цього, значну роль відіграє інтеграція сучасних інформаційних технологій у процес фінансового аналізу. Використання бізнес-аналітики, великих даних (Big Data) та штучного інтелекту (AI) дозволяє підприємствам отримувати більш точні прогнози та автоматизувати аналіз великих обсягів фінансової інформації. Це дає змогу швидше реагувати на зміни в інноваційному середовищі та ухвалювати більш обґрунтовані рішення.

Також важливим напрямом є розробка комплексних систем управлінського обліку, що дозволяють підприємствам більш точно відстежувати витрати на інноваційну діяльність та оцінювати її реальний фінансовий вплив. Запровадження стратегічного фінансового контролю, що включає оцінку коротко- та довгострокових наслідків інвестицій у нові технології, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень та зниженню ризиків невідряданих витрат.

Отже, врахування викликів фінансового аналізу інноваційної діяльності та впровадження сучасних методів і технологій дозволяє підвищити точність оцінки ефективності інвестицій та забезпечити прийняття більш виважених управлінських рішень. Це, у свою чергу, сприяє сталому розвитку підприємств та підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку.

У результаті дослідження встановлено, що ефективне управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств неможливе без якісного фінансового аналізу та використання відповідних індикаторів. Фінансові коефіцієнти, такі як ROI, ROA, ROE та EVA, дають змогу оцінити прибутковість та ефективність вкладених інвестицій. Однак традиційні підходи до фінансової оцінки стикаються з труднощами, зокрема високим рівнем невизначеності, обмеженістю доступних даних та відсутністю стандартизованих методик оцінювання інноваційних проєктів.

З метою покращення оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств доцільно розширити використання мультифакторних моделей, таких як реальні опціони та дисконтовані грошові потоки (DCF), що дозволяють враховувати невизначеність та зміну ринкових умов. Важливим є також впровадження сучасних інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту та аналітики великих даних, для більш точної оцінки ризиків та прогнозування фінансових результатів інвестицій.

Подальші дослідження можуть бути зосереджені на розробці комплексних методик оцінки ефективності інновацій, які поєднують фінансові та нефінансові показники. Особливу увагу слід приділити питанням інтеграції обліку та контролю інноваційних витрат у загальну систему фінансового управління підприємством. Це сприятиме підвищенню обґрунтованості управлінських рішень та формуванню стійких стратегій розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Довгань Ю. В. Теоретичні аспекти управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств. *Modern Economics*. 2022. № 36 (2022). С. 38-44. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-06).

2. Котенок А., Овчаренко Д. Аналіз рентабельності активів та власного капіталу компанії Ernst and Young Baltic SIA. *Молодий вчений*. 2023. № 11 (123). С. 120-124. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-11-123-15>.

Воробйов Іван Олександрович, аспірант кафедри менеджменту імені професора Л. І. Михайлової, Сумський національний аграрний університет, Суми, e-mail: ivanvorobiov1997@gmail.com.

Могильна Людмила Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту імені професора Л. І. Михайлової, Сумський національний аграрний університет, Суми, e-mail: Farafonova_L@ukr.net.

Vorobiov Ivan O., postgraduate student of the Department of Management named after Professor L.I. Mykhailova, Sumy National Agrarian University, Sumy, e-mail: ivanvorobiov1997@gmail.com.

Mohylna Liudmyla M. - Ph.D in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management named after Professor L.I. Mykhailova, Sumy National Agrarian University, Sumy, e-mail: Farafonova_L@ukr.net.